

OSTATNIA BITWA KAMPANII POLSKIEJ: SGO „POLESIE”

KOCK 1939

Złamana szbla kawalerska wz. 34 znaleziona na polu bitwy pod Kockiem

Rozgraniczenie stref interesów ZSR5 i III Rzeszy na terytorium II Rzeczypospolitej 28 IX 1939

Położenie walczących wojsk polskich jest trudne. Utracono część zachodnią terytorium Polski, ale armia polska dalej walczy. Istnieje jeszcze możliwość mobilizacyjnej w województwach wschodnich. Niemieckie wojska zamykają Warszawę w okrężeniu, rozpoczynają się oblężenie stolicy, bombardowanie i ostrzał artylerijski.

Rysunek satyryczny z 1939 r.

15 września

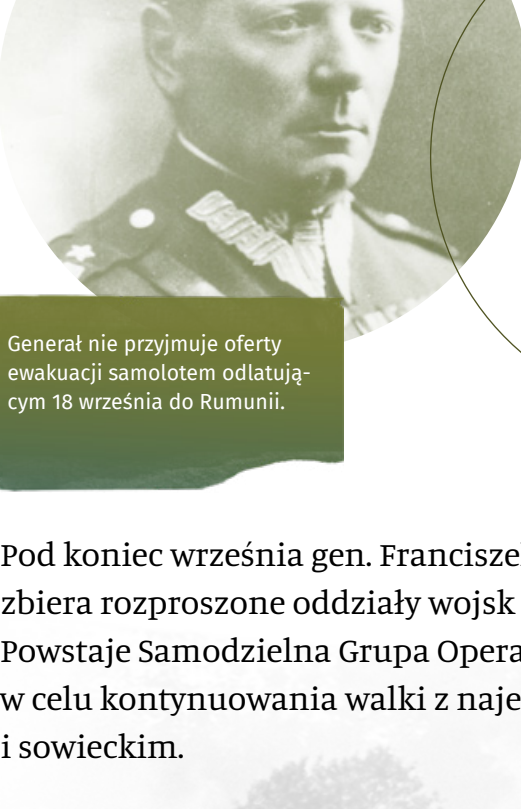
Przed Armią Czerwoną kapituluje Lwów. Odbyna się wspólna defilada agresorów niemieckich i sowieckich w Brześciu nad Bugiem.

22 września

Kapitulacja Hel.

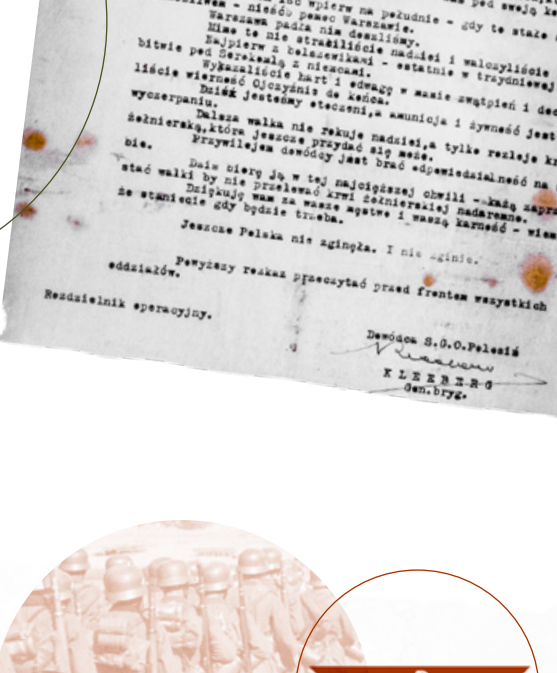
2 października

Kapitulacja Warszawy.

Generał nie przyjmuje oferty ewakuacji samolotem odlatującym 18 września do Rumunii.

„...by walczyć do końca.”
- General Franciszek Kleeberg

Pod koniec września gen. Franciszek Kleeberg zbiera rozproszone oddziały wojsk polskich. Powstaje Samodzielna Grupa Operacyjna „Polesie” w celu kontynuowania walki z najeżdżącą niemieckimi i sowieckimi.

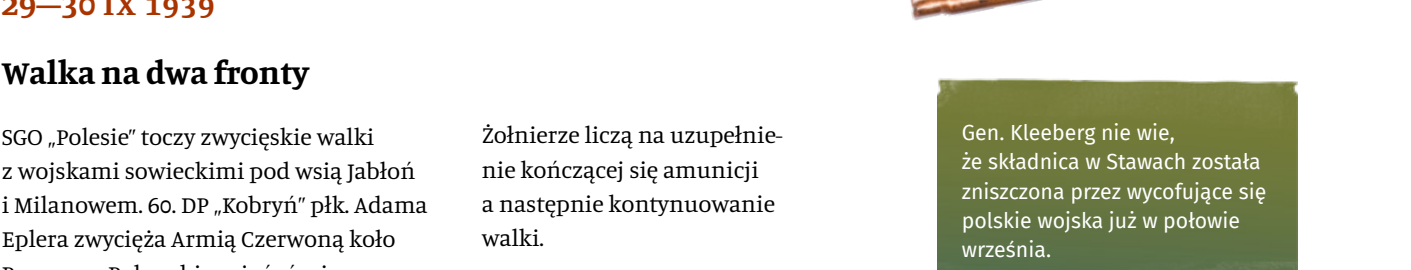
Przed bitwą – siły stron

<p>gen. Franciszek Kleeberg</p> <p>Samodzielna Grupa Operacyjna „Polesie”</p> <p>18 000 żołnierzy</p>	<p>Dywizja Kawalerii „Żaga” (gen. inż. Zygmunt Podhorski) powstała już w czasie trwania kampanii polskiej</p> <p>50. Dywizja Piechoty „Brzoza” (plk. Ottokar Brozy-Brzeziny) utworzona z rozproszonych oddziałów WP</p> <p>60. Dywizja Piechoty „Kobryń” (plk. Adama Eplera) sformowana w czasie trwania walk wrześniowych</p> <p>Niemiecki samochód pancerny Sd.Kfz. 222</p>	<p>Polscy SGO „Polesie”</p> <p>Batalion morski utworzony ze spieszonych marynarzy Floty Rzeszy Marynarki Wojennej w Pińsku</p> <p>13. Eskadra Lotnicza z trzema samolotami sportowymi</p>	<p>Niemcy Wehrmacht</p> <p>29. Dywizja Piechoty zmotoryzowanej</p> <p>13. Dywizja Piechoty zmotoryzowanej</p> <p>XIV Korpus Zmotoryzowany</p> <p>30 000 żołnierzy</p>
--	---	--	--

Ostatni skrawek wolnej Polski

SGO „Polesie” była ostatnią tak liczną formacją Wojska Polskiego liczącą w sumie 18 tys. żołnierzy, a obszar działania SGO „Polesie” po kapitulacji Helu był ostatnim skrawkiem wolnej Polski. Las Gólowicki nazywano „Rzeczpospolitą Kleebergowską”. Funkcjonowały tu polskie urzędy cywilne i wojskowe czy ewakuowany Bank Polski ze skrynkami pieniędzy wywiezionymi na ciężarówkach.

Flotylla Pińska

Marynarze Floty Rzeszy Marynarki Wojennej w Pińsku z rozkazu gen. Kleeberga zatapiają w dniach 18-21 września 1939 r. swoje okręty i zasilają szereg piechoty SGO „Polesie” jako batalion morski.

Monitory rzeczne Floty Pińskiej na rzece Prypeć

Bitwa – przebieg, punkty zwrotne

29–30 IX 1939

Walka na dwa fronty

SGO „Polesie” toczy zwycięskie walki z wojskami sowieckimi pod wsią Jabłota i Milanowem. 60. DP „Kobryń” plk. Adama Eplera zwycięża Armii Czerwonej koło Parczewa. Polacy biorą jeńców i maszerują w kierunku Dębłina i Składnicy uzbrojenia nr w Stawach.

Żołnierze liczą na uzupełnienie kończącej się amunicji a następnie kontynuowanie walki.

Gen. Kleeberg nie wie, że składnica w Stawach została zniszczona przez wycofujące się polskie wojska już w połowie września.

1–2 X 1939

Pierwsze starcie

Pod Dęblinem Oddziały SGO „Polesie” nawiązują walki z niemieckimi 13. Dywizją Piechoty Zmotoryzowanej (gen. Paula von Otto) i z 29. Dywizją Piechoty Zmotoryzowanej (gen. Joachima von Lemelsena). Natarcie niemieckie 13. DP wzdłuż trasy Kock-Serokomla zostaje odparte przez dywizjon 5. Pułku Ułanów. Polacy osiągnęli przewagę w tej fazie bitwy biorąc do niewoli 200 jeńców jednak sami ponoszą duże straty – ok. 200 zabitych i rannych.

3 X 1939

Rankiem polska 50. DP rozбивa siły przeciwnika na linii szosy Kock-Serokomla. Polscy 179. Pułk Piechoty atakujący z Kocka, niszczy ogniem maszynowym baterię artylerii niemieckiej.

Niemcy wzywają posiłki. Polacy wycofują się pod naporem Niemców. Polska kawaleria zajmuje Poznań i niszczy niemiecką artylerię. Niemcy wycofują się w panice, ponosząc ciężkie straty.

Z odsiedzą przybywa niemiecka 29. Dywizja Piechoty Zmotoryzowanej. Niemcy planują wziąć Polaków w kleszcze.

4 X 1939

Wola Gólowicka – z ręk do ręk

Niemcy uderzają na Adamów. Ich atak zostaje rozgromiony przez 182. PP dywizji „Kobryń”. Oddział niemieckich samochodów pancernych 29. DP zostaje całkowicie zniszczony. Niemcy atakują Wola Gólowicką i zniszczają kościół, cmentarz i wieś Helenów. Okna barokowego klasztoru zamieniają w strzelnicę, płyty nagrobne używane są jako osłony ogniowe. Toczy się zażarte walki o wieś.

Zbrodnia wojenna Wehrmachtu

Porucznik Tadeusz Grot Winkler wzięty do niewoli zostaje skazany przez Niemców na karę śmierci za zniszczenie ich dział. Grot Winkler zostaje rozstrzelany na wzgórzu w Poizdowie.

5 X 1939

Dywizja „Kobryń” wypiera niemiecką piechotę z Helenowa. Pod Adamowem oddziały polskiej 50. DP wycofują się. Niemcy zajmują skrzydło dywizji „Kobryń” walczącej o Wola Gólowicką. Około godz. 16. dywizja „Kobryń” po raz kolejny uderza na Wola Gólowicką. Niemieckie żołnierze wycofują się z klasztoru i cmentarza. Część z nich porzuca broń i oddaje się do niewoli. Niemiecka artyleria ostrzeliwuje stanowiska polskie. Zapalają się domy i jedna z wież klasztoru. Polska kawaleria zajmuje Budziska i Charlejew.

„Charlejew zajęty. Jesteśmy na tyłach wroga. Nieprzyjaciel rzuca broń i rzymsznutek i cofa się w popłochu.”

Polacy odnoszą taktyczne zwycięstwo jednak z powodu braku amunicji gen. Kleeberg wydaje rozkaz zaprzestania działań. Kwatermistrz melduje:

„Do armat 75 mm zostało 40 pocisków, do haubic 100 mm w ogóle nie ma pocisków, zaś żołnierze mają resztki amunicji strzelniczej w ładownicach.”

Niemiecy żołnierze oglądają uszkodzony polski samolot PWS-26

Podczas walk o Wola Gólowicką po raz pierwszy w czasie II wojny światowej następuje użycie spadochroniarzy niemieckich Fallschirmjäger.

5 X 1939 godz. 16.30

Gen. Kleeberg wydaje w Hordziechce swój ostatni rozkaz.

Dzisiaj jesteśmy otoczeni, a amunicja i żywność na wyczerpaniu. Dalsza walka nie rokuję nadziei, a tylko rozleje krew żołnierską, która jeszcze przdad się może.

Przybiecie, dzisiaj biorę już na siebie odpowiedzialność – każąc zaprzestać dalszej bezcelowej walki, by nie przelewać krwi żołnierskiej nadaremnie. Dziękuję Wam za Wasze miejsce i Waszą karność, wiem, że staniecie, gdy będziecie potrzebni.

Jeszcze Polska nie zginęła. I nie zginie.

- Gen. Franciszek Kleeberg

6 X 1939

W nocy z 5 na 6 października oddziały SGO „Polesie” niszczą broń, zakopują amunicję i część broni ręcznej. Około 2 w nocy Polacy wręczają Niemcom ugodzinny tekst kapitulacji. 6 października SGO „Polesie” składa broń. Honorowa kapitulacja miała miejsce na dziedzińcu pałacu w Kocku.

Karabin 7,92 mm wz. 1898 „Mausser” używany przez wojsko polskie II RP

Kaliber 7,92 mm
Magazynek 5 szt.
Wymiary
Długość 1250 mm
Długość lufy 740 mm
Masa broni 4,1 kg

Po bitwie

Po złożeniu broni żołnierze SGO „Polesie” udali się pieszko do Dębłina. Oficerów odesłano do obozów jenieckich w Murnau i Woldenbergu, szeregowych zwolniono.

Straty stron

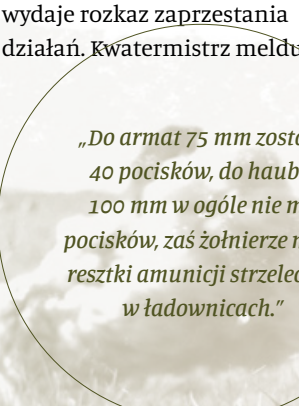
Niemcy zdobyli:
10 200 sztuk broni strzelniczej,
20 karabinów maszynowych,
20 dział,
5 000 koni,
54 samochody.

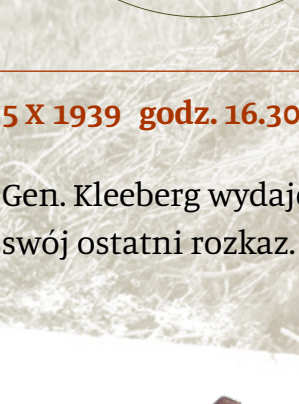
Upamiętnienie

SGO „Polesie” podjęło walkę z oboma wrogami – z Niemcami i z Sowiecami. Swoją szlak bojowy znacząco zwycięstwami i w praktyce niepokonane zakończyły kampanię 1939 r. jako ostatnia duża jednostka Wojska Polskiego. Zaprzestano działań bojowych z braku amunicji. Dziś gen. Franciszek Kleeberg to wzór niezłomności, bohaterstwa i walki aż do końca.

Dla uczczenia bohaterskich walk utworzono Muzeum Czynu Bojowego Kleeberczyków w Woli Gólowickiej.

W Kocku wzniesiono pomnik gen. Kleeberga.

Medal okolicznościowy z 1989 r.

Madonna z obrazu w klasztorze w Woli Gólowickiej otrzymała tytuł Patronki Żołnierzy Września.

Gen. Franciszek Kleeberg zmarł 5 X 1941 w szpitalu w Weisser Hirsch pod Dęblinem i został pochowany na cmentarzu w Neustadt. Jego prochy przewieziono do kraju i 5 X 1969 r. złożono na cmentarzu w Kocku.